HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

11 decembrie 2007 *

În cauza C-291/05,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 234 CE de Raad van State (Țările de Jos), prin Decizia din 13 iulie 2005, primită de Curte la 20 iulie 2005, în procedura

Minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie

împotriva

R. N. G. Eind,

CURTEA (Marea Cameră),

compusă din domnul V. Skouris, președinte, domnii P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas, K. Lenaerts și G. Arestis, președinți de cameră, domnul J. N. Cunha Rodrigues (raportor), doamna R. Silva de Lapuerta, domnii K. Schiemann, J. Makarczyk și A. Borg Barthet, judecători,

* Limba de procedură: olandeza.

avocat general: domnul P. Mengozzi,
grefier: doamna M. Ferreira, administrator principal,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 6 septembrie 2006,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru Minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie, de A. van Leeuwen, advocaat;

— pentru domnișoara R. Eind, de R. Ketwaru, advocaat;

— pentru guvernul olandez, de doamnele H. G. Sevenster și C. Wissels, precum și de domnul M. de Grave, în calitate de agenți;

— pentru guvernul ceh, de domnul T. Boček, în calitate de agent;

— pentru guvernul danez, de domnul A. Jacobsen, în calitate de agent;

— pentru guvernul german, de domnul M. Lumma și de doamna C. Schulze-Bahr, în calitate de agenți;

— pentru guvernul grec, de domnii K. Georgiadis și K. Boskovits, precum și de doamna Z. Chatzipavlou, în calitate de agenți;

— pentru guvernul Regatului Unit, de doamna E. O'Neill, în calitate de agent, asistată de doamna S. Moore, barrister;

— pentru Comisia Comunităților Europene, de domnii G. Rozet și M. van Beek, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 5 iulie 2007,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea articolului 18 CE din Regulamentul (CEE) nr. 1612/68 al Consiliului din 15 octombrie 1968 privind libera circulație a lucrătorilor în cadrul Comunității (JO L 257, p. 2, Ediție specială, 05/vol. 1, p. 11), astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CEE) nr. 2434/92 al Consiliului din 27 iulie 1992 (JO L 245, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 2, p. 234, denumit în continuare „Regulamentul nr. 1612/68"), și a Directivei 90/364/CEE a Consiliului din 28 iunie 1990 privind dreptul de ședere (JO L 180, p. 26).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între domnișoara Eind, cetățean surinamez, pe de o parte, și Minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie (ministrul responsabil cu problemele referitoare la străini și cu integrarea), pe de altă parte, cu privire la o decizie a Staatssecretaris van Justitie (secretarul de stat la Justiție, denumit în continuare „secretarul de stat") prin care i s-a refuzat un permis de ședere.

Cadrul juridic

Reglementarea comunitară

3 Articolul 10 din Regulamentul nr. 1612/68 prevede:

„(1) Indiferent de cetățenie, următoarele persoane au dreptul să se stabilească împreună cu lucrătorii care sunt resortisanți ai unui stat membru și ocupă un loc de muncă pe teritoriul altui stat membru:

(a) soțul și descendenții sub vârsta de 21 ani sau care se află în întreținere;

[…]"

4 Articolul 1 din Directiva 90/364 este redactat după cum urmează:

„(1) Statele membre acordă drept de ședere resortisanților statelor membre care nu beneficiază de acest drept în temeiul altor dispoziții de drept comunitar, precum

și membrilor de familie ai acestora, așa cum aceștia sunt definiți în alineatul (2), în condițiile în care aceștia dispun, pentru ei înșiși și pentru familia lor, de o asigurare medicală care acoperă totalul riscurilor în statul membru gazdă și de resurse suficiente, care să-i împiedice să devină, pe durata șederii lor, o povară pentru asistența socială a statului membru gazdă.

[…]

(2) Următoarele persoane au dreptul să se instaleze într-un alt stat membru împreună cu titularul dreptului de ședere, indiferent de cetățenia lor:

(a) soțul și descendenții aflați în îngrijirea sa;

[…]" [traducere neoficială]

Reglementarea națională

5 Articolul 1 litera e) din Legea privind străinii (Vreemdelingenwet) din 23 noiembrie 2000 (*Staatsblad* 2000, nr. 495) prevede că se înțelege prin „resortisanți comunitari":

„1. cetățenii statelor membre ale Uniunii Europene care, în temeiul Tratatului de instituire a Comunității Europene, au dreptul să intre și să locuiască pe teritoriul unui alt stat membru;

2. membrii de familie ai persoanelor menționate la punctul 1 care dețin cetățenia unui stat terț și care, în urma unei decizii luate pentru aplicarea Tratatului de instituire a Comunității Europene, au dreptul să intre și să locuiască pe teritoriul unui stat membru […]”

6 În conformitate cu articolul 1 litera h) din Legea privind străinii, prin „autorizație de ședere provizorie” se înțelege viza pentru o ședere de mai mult de trei luni pe care un străin o solicită personal la reprezentanța diplomatică sau consulară a Regatului Țărilor de Jos în țara de origine sau de reședință permanentă și care este eliberată de reprezentanța respectivă.

7 Articolul 14 alineatul 1 litera a) din Legea privind străinii îl împuternicește pe ministrul justiției să aprobe, să respingă sau să nu examineze cererea vizând obținerea unui permis de ședere pe durată determinată. În temeiul alineatului 2 al aceluiași articol, un permis de ședere pe durată determinată este însoțit de restricții în raport cu scopul în care a fost autorizată șederea.

8 Articolul 16 alineatul 1 litera a) din Legea privind străinii prevede că cererea de permis de ședere pe durată determinată poate fi respinsă dacă străinul nu dispune de o autorizație de ședere provizorie valabilă a cărei eliberare a fost motivată de un scop care corespunde celui din cererea de permis de ședere.

Acțiunea principală și întrebările preliminare

9 În cursul lunii februarie a anului 2000, domnul Eind, cetățean olandez, s-a deplasat în Regatul Unit, unde a găsit un loc de muncă. Mai târziu, i s-a alăturat fiica sa, Rachel, născută în 1989, care a sosit direct din Surinam.

10 Potrivit deciziei de trimitere, la 4 iunie 2001, autoritățile din Regatul Unit l-au informat pe domnul Eind că beneficiază de un drept de ședere în acest stat membru în temeiul Regulamentului nr. 1612/68. Printr-o scrisoare din aceeași zi, fiica sa a fost informată că beneficiază de același drept, în calitatea sa de membru al familiei unui lucrător comunitar. Ca urmare, domnul Eind a primit un permis de ședere valabil de la 6 iunie 2001 la 6 iunie 2006.

11 La 17 octombrie 2001, domnul Eind și fiica sa au intrat în Țările de Jos. Aceasta din urmă s-a înscris la serviciul de poliție din Amsterdam și a solicitat un permis de ședere în temeiul articolului 14 din Legea privind străinii.

12 În fața comisiei administrative competente să examineze această cerere, domnul Eind a declarat că, de la întoarcerea sa în Țările de Jos, beneficiază de ajutor social și că nici nu a exercitat o activitate, nici nu a căutat un loc de muncă, fiind bolnav. Totuși, acesta a mai afirmat că a avut un interviu la Banenmarkt (Bursa Locurilor de Muncă) în vederea reintegrării sale pe piața muncii și că era în așteptarea unui al doilea interviu. Din dosar mai rezultă că domnul Eind beneficiază, în Țările de Jos, de o asigurare de boală.

13 Prin Decizia din 2 ianuarie 2002, secretarul de stat a respins cererea formulată de domnișoara Eind pe motiv că aceasta nu dispunea de o autorizație de ședere provizorie. Mai mult, această decizie preciza că acesteia nu i se va putea acorda niciun permis de ședere în temeiul calității sale de membru al familiei unui resortisant comunitar. Într-adevăr, deși tatăl său locuise într-un stat membru, altul decât Regatul Țărilor de Jos, acesta nu exercitase, la întoarcerea sa în acest stat, o activitate reală și efectivă și nu era o persoană inactivă din punct de vedere economic în înțelesul Tratatului CE. În aceste condiții, domnul Eind nu mai putea fi considerat resortisant comunitar în înțelesul Legii privind străinii.

14 Reclamația înaintată de domnișoara Eind împotriva deciziei menționate a fost respinsă prin Decizia secretarului de stat din 5 iulie 2002. Cu toate acestea, prin Hotărârea din 20 octombrie 2004, Rechtbank te 's-Gravenhage (Tribunalul de Arondisment din Haga), făcând trimitere la Hotărârea din 7 iulie 1992, Singh (C-370/90, Rec., p. I-4265), și la Hotărârea din 26 februarie 1991, Antonissen (C-292/89, Rec., p. I-745), a anulat Decizia secretarului de stat din 5 iulie 2002 și a trimis cauza la Minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie în vederea reexaminării reclamației.

15 Minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie a atacat această hotărâre la Raad van State, care, considerând că dreptul comunitar nu dă un răspuns univoc la litigiul cu care a fost sesizat, a decis să suspende cauza și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) a) Dacă un cetățean al unui stat terț este considerat de un stat membru gazdă membru al familiei unui lucrător în înțelesul articolului 10 din Regulamentul nr. 1612/68 [...], iar autorizația de ședere acordată de acel stat membru nu și-a pierdut încă valabilitatea, acest lucru are drept consecință faptul că statul membru al cărui resortisant este lucrătorul nu poate refuza din acest motiv dreptul de intrare și de ședere acestui resortisant al unui stat terț în cazul întoarcerii lucrătorului?

b) Dacă se dă un răspuns negativ la prima întrebare, aceasta înseamnă, prin urmare, că acel stat membru are dreptul să decidă el însuși, în cazul sosirii pe teritoriul său a acestui resortisant al unui stat terț, dacă sunt reunite condițiile de intrare și de ședere întemeiate pe dreptul național sau trebuie mai întâi să aprecieze dacă resortisantul respectiv, ca membru al familiei acelui lucrător, beneficiază încă de drepturile care rezultă din dreptul comunitar?

2) Răspunsul la cele două întrebări precedente ar fi diferit dacă acel resortisant al unui stat terț nu ar dispune de dreptul de ședere în temeiul dreptului național în statul membru al cărui resortisant este lucrătorul înainte de a locui în statul membru gazdă?

3) a) Dacă statului membru al cărui resortisant este lucrătorul (persoana de referință) i se permite, la întoarcerea acestuia, să aprecieze dacă sunt încă îndeplinite condițiile dreptului comunitar referitoare la eliberarea unei autorizații de ședere ca membru de familie, un resortisant al unui stat terț care este membru al familiei persoanei de referință care se întoarce din statul membru gazdă în statul al cărui resortisant este, pentru a căuta de lucru, beneficiază de dreptul de ședere în acel stat membru și, în caz afirmativ, pe ce durată?

b) Acest drept există și în cazul în care persoana de referință nu exercită nicio activitate reală și efectivă în acel stat membru și nu poate sau nu mai poate fi considerată persoană aflată în căutarea unui loc de muncă, în cadrul Directivei 90/364 […], având în vedere împrejurarea că, în temeiul cetățeniei sale olandeze, persoana de referință beneficiază de alocații de ajutor social?

4) Pentru a se răspunde la întrebările precedente, ce semnificație trebuie acordată împrejurării că resortisantul unui stat terț este membru al familiei unui cetățean al Uniunii ce a folosit dreptul care îi este recunoscut în temeiul articolului 18 din Tratatul de instituire a Comunității Europene și care se întoarce în statul membru al cărui resortisant este?"

Observații introductive

16 În observațiile scrise și în cadrul ședinței, guvernul Regatului Unit a arătat că permisul de ședere pe care domnișoara Eind l-a obținut în acel stat membru i-a fost eliberat în temeiul dreptului național, și nu în temeiul articolului 10 din Regulamentul nr. 1612/68. Guvernul menționat a precizat că un astfel de permis de ședere nu reflectă o obligație de drept comunitar, ci mai curând o opțiune de natură politică, efectuată în lumina reglementării naționale.

17 În schimb, rezultă din decizia de trimitere că, printr-o scrisoare din 4 iunie 2001, autoritățile din Regatul Unit au informat-o pe domnișoara Eind că, în calitatea sa de membru al familiei unui lucrător comunitar, beneficia de dreptul de ședere în acest stat membru în temeiul Regulamentului nr. 1612/68.

18 În această privință, trebuie amintit că, în cadrul procedurii de cooperare instituite prin articolul 234 CE, nu este de competența Curții, ci a instanței naționale să stabilească faptele care au stat la baza litigiului și să tragă concluziile pentru decizia pe care trebuie să o pronunțe (a se vedea printre altele Hotărârea din 16 septembrie 1999, WWF și alții, C-435/97, Rec., p. I-5613, punctul 32, și Hotărârea din 23 octombrie 2001, Tridon, C-510/99, Rec., p. I-7777, punctul 28).

19 Prin urmare, trebuie să se răspundă la întrebările adresate de instanța de trimitere pornind de la premisa pe care aceasta s-a întemeiat, adică aceea potrivit căreia domnișoara Eind a locuit în Regatul Unit în temeiul articolului 10 din Regulamentul nr. 1612/68.

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare litera a)

20 Prin intermediul acestei întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă, în cazul în care un lucrător comunitar se întoarce în statul membru al cărui cetățean este, dreptul comunitar impune autorităților acelui stat să recunoască dreptul de intrare și de ședere resortisantului unui stat terț, membru al familiei acelui lucrător, numai datorită faptului că, în statul membru în care lucrătorul a desfășurat o activitate salariată, acel resortisant era titularul unui permis de ședere valabil eliberat în temeiul articolului 10 din Regulamentul nr. 1612/68.

21 În această privință, trebuie amintit că, în temeiul prevederilor articolului 10 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul nr. 1612/68, soțul și descendenții sub vârsta de 21 de ani sau care se află în întreținerea unui lucrător resortisant al unui stat membru și care ocupă un loc de muncă pe teritoriul altui stat membru au dreptul să se stabilească împreună cu acesta, indiferent de cetățenie.

22 Rezultă în special din al cincilea considerent al Regulamentului nr. 1612/68 că acesta urmărește eliminarea obstacolelor referitoare la mobilitatea lucrătorilor, „în special în ceea ce privește dreptul lucrătorilor de a-și întregi familia și condițiile de integrare a familiei în țara gazdă”.

23 Dreptul la reîntregirea familiei în conformitate cu articolul 10 din Regulamentul nr. 1612/68 nu conferă membrilor de familie ai lucrătorilor migranți niciun drept propriu la libera circulație, această prevedere fiind mai degrabă în beneficiul lucrătorului migrant din familia căruia face parte resortisantul unui stat terț (a se vedea, cu privire la articolul 11 din Regulamentul nr. 1612/68, Hotărârea din 30 martie 2006, Mattern și Cikotic, C-10/05, Rec., p. I-3145, punctul 25).

24 Rezultă că dreptul resortisantului unui stat terț, membru al familiei unui lucrător comunitar, de a se instala cu acesta nu poate fi invocat decât în statul membru în care locuiește acest lucrător.

25 În conformitate cu Regulamentul nr. 1612/68, efectele permisului de ședere eliberat de autoritățile unui stat membru unui resortisant al unui stat terț care este membru al familiei unui lucrător comunitar rămân limitate la teritoriul acelui stat membru.

26 Ținând seama de cele expuse anterior, este necesar să se răspundă la prima întrebare litera a) că, în cazul întoarcerii unui lucrător comunitar în statul membru al cărui cetățean este, dreptul comunitar nu impune autorităților acelui stat să recunoască un drept de intrare și de ședere resortisantului unui stat terț, membru al familiei acelui lucrător, numai datorită faptului că, în statul membru gazdă în care lucrătorul a exercitat o activitate salariată, acel resortisant era titularul unui permis de ședere valabil eliberat în temeiul articolului 10 din Regulamentul nr. 1612/68.

Cu privire la a doua întrebare și la a treia întrebare litera b)

27 Prin intermediul acestor întrebări, care trebuie examinate împreună, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă, la întoarcerea unui lucrător în statul membru al cărui cetățean este, după ce a exercitat o activitate salariată într-un alt stat membru, un resortisant al unui stat terț, membru al familiei acestui lucrător, dispune, potrivit dreptului comunitar, de un drept de ședere în statul membru al cărui cetățean este lucrătorul, fără ca acesta să exercite în statul respectiv o activitate economică reală și efectivă. Instanța de trimitere mai solicită să se stabilească dacă faptul că resortisantul statului terț, înainte de a locui în statul membru gazdă în

care lucrătorul a exercitat o activitate salariată, nu dispunea de un drept de ședere în temeiul dreptului național în statul membru al cărui cetățean este acesta din urmă poate avea o incidență asupra dreptului de ședere al acestui resortisant.

28 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că dreptul resortisanților unui stat membru de a locui pe teritoriul unui alt stat membru, fără a exercita în statul respectiv o activitate salariată sau nesalariată, nu este necondiționat. În temeiul articolului 18 alineatul (1) CE, dreptul de ședere pe teritoriul statelor membre este recunoscut oricărui cetățean al Uniunii numai sub rezerva limitărilor și a condițiilor prevăzute de tratat și de dispozițiile adoptate în vederea aplicării sale (a se vedea în acest sens Hotărârea din 7 septembrie 2004, Trojani, C-456/02, Rec., p. I-7573, punctele 31 și 32, precum și Hotărârea din 19 octombrie 2004, Zhu și Chen, C-200/02, Rec., p. I-9925, punctul 26).

29 Printre aceste limitări și condiții, rezultă din cuprinsul articolului 1 alineatul (1) primul paragraf din Directiva 90/364 că statele membre pot cere cetățenilor Uniunii care sunt inactivi din punct de vedere economic și care doresc să beneficieze de dreptul de ședere pe teritoriul acestora să dispună, pentru ei înșiși și pentru familia lor, de o asigurare medicală care acoperă totalul riscurilor în statul membru gazdă și de resurse suficiente care să îi împiedice să devină, pe durata șederii lor, o povară pentru asistența socială a acelui stat.

30 Dreptul de ședere de care beneficiază, în temeiul articolului 1 alineatul (2) din Directiva 90/364, membrii familiei unui cetățean al Uniunii care nu este activ din punct de vedere economic este legat de acela pe care cetățeanul Uniunii îl are în temeiul dreptului comunitar.

31 În acțiunea principală, dat fiind că domnul Eind este resortisant olandez, dreptul de ședere pe teritoriul Regatului Țărilor de Jos nu îi poate fi refuzat, nici nu poate fi subordonat unor condiții.

32 Într-adevăr, astfel cum a arătat avocatul general la punctele 101-106 din concluziile prezentate, dreptul lucrătorului migrant de intrare și de ședere în statul membru al cărui cetățean este, după ce a exercitat o activitate salariată într-un alt stat membru, este conferit de dreptul comunitar în măsura în care este necesar pentru a asigura un efect util dreptului la liberă circulație pe care lucrătorii îl au în temeiul articolului 39 CE, precum și în temeiul prevederilor adoptate pentru punerea în aplicare a dreptului menționat, cum sunt cele din Regulamentul nr. 1612/68. O astfel de interpretare este confirmată de introducerea statutului de cetățean al Uniunii, care are vocația de a fi statutul fundamental al resortisanților țărilor membre.

33 Guvernul olandez și cel danez au susținut, în cuprinsul observațiilor scrise, că perspectiva de a nu putea continua, la întoarcerea în statul membru de origine, o viață de familie ale cărei baze au fost, eventual, puse în statul membru gazdă nu este de natură să descurajeze resortisantul comunitar de a se deplasa în acest stat în scopul de a exercita o activitate salariată. În special, guvernul olandez a subliniat că imposibilitatea, pentru fiica domnului Eind, de a locui cu acesta după întoarcerea sa în statul de origine nu îl putea descuraja pe acesta de la exercitarea libertății menționate prin deplasarea în Regatul Unit, în măsura în care, la momentul acestei deplasări, domnișoara Eind nu beneficia de un drept de ședere în Țările de Jos.

34 Această abordare nu poate fi reținută.

35 Resortisantul unui stat membru ar putea fi descurajat să părăsească statul membru al cărui cetățean este pentru a exercita o activitate salariată pe teritoriul altui stat membru dacă nu are certitudinea de a putea reveni pe teritoriul statului membru de origine, independent de exercitarea unei activități economice în acest din urmă stat.

36 Acest efect de descurajare s-ar produce deopotrivă la simpla perspectivă, pentru resortisantul respectiv, de a nu putea continua, după întoarcerea în statul membru de origine, o viață comună cu rudele apropiate, începută, eventual, ca efect al unei căsătorii sau al unei reîntregiri a familiei în statul membru gazdă.

37 Obstacolele la reîntregirea familiei pot, așadar, aduce atingere dreptului de liberă circulație pe care resortisanții statelor membre îl au în temeiul dreptului comunitar, întoarcerea unui lucrător comunitar în statul membru al cărui cetățean este neputând fi considerată o situație pur internă.

38 Rezultă că, în împrejurări ca acelea din acțiunea principală, domnișoara Eind beneficiază de dreptul de a se instala cu tatăl său, domnul Eind, în Țările de Jos, chiar dacă acesta are calitatea de cetățean inactiv din punct de vedere economic.

39 Acest drept rămâne subordonat condițiilor stabilite la articolul 10 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul nr. 1612/68, care se aplică prin analogie.

40 Astfel, o persoană care se află în situația domnișoarei Eind poate beneficia de dreptul menționat atât timp cât nu a împlinit vârsta de 21 de ani sau se află în întreținerea tatălui său.

41 O astfel de concluzie nu poate fi pusă în discuție de faptul că, înainte de a locui în statul membru gazdă în care tatăl său a exercitat o activitate salariată, domnișoara Eind nu beneficia de un drept de ședere în temeiul dreptului național în statul membru al cărui cetățean este domnul Eind.

42 Contrar celor susținute de guvernele olandez, danez și german, imposibilitatea de a invoca un astfel de drept este fără incidență în ceea ce privește recunoașterea dreptului de intrare și de ședere al unui copil, în calitate de membru al familiei unui lucrător comunitar, în statul membru al cărui resortisant este acesta din urmă.

43 În primul rând, cerința privind un astfel de drept nu rezultă, explicit sau implicit, din nicio dispoziție de drept comunitar referitoare la dreptul de ședere în cadrul Comunității al resortisanților statelor terțe, membri ai familiei lucrătorilor comunitari. Or, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, reglementarea comunitară din dreptul derivat în materie de circulație și de ședere nu poate fi interpretată restrictiv (a se vedea printre altele, cu privire la Regulamentul nr. 1612/68, Hotărârea din 13 februarie 1985, Diatta, 267/83, Rec., p. 567, punctele 16 și 17, precum și Hotărârea din 17 septembrie 2002, Baumbast și R, C-413/99, Rec., p. I-7091, punctul 74).

44 În al doilea rând, o astfel de cerință ar fi contrară obiectivului legiuitorului comunitar, care a recunoscut importanța de a se asigura protecția vieții de familie a resortisanților statelor membre în vederea eliminării obstacolelor la exercitarea libertăților fundamentale garantate de tratat (Hotărârea din 11 iulie 2002, Carpenter C-60/00, Rec., p. I-6279, punctul 38, și Hotărârea din 25 iulie 2002, MRAX, C-459/99, Rec., p. I-6591, punctul 53).

45 Având în vedere ansamblul considerațiilor precedente, trebuie să se răspundă la a doua întrebare și la a treia întrebare litera b) că, la întoarcerea unui lucrător în statul membru al cărui cetățean este, după ce a exercitat o activitate salariată într-un alt stat membru, resortisantul unui stat terț, membru al familiei acestui lucrător, beneficiază, în temeiul articolului 10 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul nr. 1612/68, această dispoziție aplicându-se prin analogie, de un drept de ședere în statul membru al cărui cetățean este lucrătorul, chiar dacă acesta din urmă nu exercită în acel stat o activitate economică reală și efectivă. Faptul că resortisantul unui stat terț, membru al familiei unui lucrător comunitar, înainte de a locui în statul membru în care acesta

din urmă a exercitat o activitate salariată, nu beneficia, în statul al cărui cetățean este lucrătorul, de un drept de ședere întemeiat pe dreptul național este fără incidență în ceea ce privește aprecierea dreptului acestui resortisant de a locui în acest din urmă stat.

Cu privire la prima întrebare litera b), la a treia întrebare litera a) și la a patra întrebare

46 Ținând seama de răspunsurile date la prima întrebare litera a), la a doua întrebare și la a treia întrebare litera b), nu este necesar să se răspundă la celelalte întrebări adresate de instanța de trimitere.

Cu privire la cheltuielile de judecată

47 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară:

1) În cazul întoarcerii unui lucrător comunitar în statul membru al cărui cetățean este, dreptul comunitar nu impune autorităților acelui stat să recunoască un drept de intrare și de ședere resortisantului unui stat terț,

membru al familiei acelui lucrător, numai datorită faptului că, în statul membru gazdă în care lucrătorul a exercitat o activitate salariată, acel resortisant era titularul unui permis de ședere valabil eliberat în temeiul articolului 10 din Regulamentul (CEE) nr. 1612/68 al Consiliului din 15 octombrie 1968 privind libera circulație a lucrătorilor în cadrul Comunității, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CEE) nr. 2434/92 al Consiliului din 27 iulie 1992.

2) **La întoarcerea unui lucrător în statul membru al cărui cetățean este, după ce a exercitat o activitate salariată într-un alt stat membru, resortisantul unui stat terț, membru al familiei acestui lucrător, beneficiază, în temeiul articolului 10 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul nr. 1612/68, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul nr. 2434/92, această dispoziție aplicându-se prin analogie, de un drept de ședere în statul membru al cărui cetățean este lucrătorul, chiar dacă acesta din urmă nu exercită în acel stat o activitate economică reală și efectivă. Faptul că resortisantul unui stat terț, membru al familiei unui lucrător comunitar, înainte de a locui în statul membru în care acesta din urmă a exercitat o activitate salariată, nu beneficia, în statul membru al cărui cetățean este lucrătorul, de un drept de ședere întemeiat pe dreptul național este fără incidență în ceea ce privește aprecierea dreptului acestui resortisant de a locui în acest din urmă stat.**

Semnături